

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: Szász Károly
Cím: Szinköri emlékek

Forrás: Budapesti Hírlap

Bp.
(Hely)

1921. 7. 13
(Idő)

(Köt. v. füz.) (1)

Osztályozás

Tárgy 792

Hely Budai Színház

Idő " 18 "

Személy

Helvs

Szinköri emlékek.

Írta Szász Károly.

Balagva az alagút mellett, most már ugyan csak dísz-vesztett Horváth-kert közepén terpeszkedő nagy fabódé előtt, mely szürke homlokán ez idő szerint a Fővárosi Nyári Színház nevet viseli, mit azonban én most is régi nevén, Budai Szinkör-nek hívok, — sok kedves emlék jut eszembe diákkoromból, mikor (a 70-es, 80-as években) gyakran megfordultam a műzsák e fontos hivatású, de szellős csarnokában.

A fontos hivatás Buda akkor még erősen német nyelvű lakosságának megmagyarosítása volt, a mely hivatásnak az arénában a nyári idényben megfordult vidéki társulatok igyekeztek is — hol lanyhább, hol lelkesebb buzgalommal, hol gyengébb, hol jobb művészi erővel, s ehhez képest hol kisebb, hol nagyobb sikerrel megfelelni. Mindent összevéve, megállapítható a művelődéstörténet számára, hogy Buda megmagyarosodásában jelentékeny szerepet játszott a színészel, s a színészet tényezői közt a Budai Szinkör nevezetű fa-alkotmány, — a mi hogy mindezekig nem lett áldozata se a tűznek, se a víznek (értve ez utóbbit alakt a nyári zivataroknak és téli hólének pusztításait), azt éppen ugy nem értem, mint a hogy nem tudta megérteni az egyszerű kis fiú, hogy a szalonházó huszár bácsi hogy ki nem böki szemét a csillagos biciskával? . . .

Hogy ez a Thalia-templom szellős — azt, akár kívülről nézi az ember, akár benne ül, hamarosan megállapíthatja. Ennek a szellősségnek azonban hajdanában két rendkívüli jó következménye volt, különösen a diákok szemében, a kiknek sorraiban én is buzgó látogatója lettem a szinkörnek. Ugyanis, primo: felöltöt, kalapot nem kellett letenni a ruhafárban (a mi különben, ugy tudom, nem is igen volt), vagy ültünk — vagy sokszor álltunk — be a nézőtérre, feltett kalappal. Secundo:

meg volt engedve a színházban a dohányzás is, a mi a cigarettázó diákságra külön vonzóerőt gyakorolt. Hogy rettenetes nagy füst még sem volt a nézőtérre, azt részben annak lehetett köszönni, hogy akkor bizony a tele házak nem voltak ugyan napirendben, mint ebben a mai inséges világban — a mákor semmire sincs pénz és mégis mindenre telik — meg aztán csakugyan olyan szellős volt az a kedves csarnok, hogy a cigaretták vágan illanó füstje igen könnyen utat talált az épületből a szabadba.

De nemcsak a füst jutott ki könnyű szerrel — kijutott a szabadba a rendezés is, igen egyszerű módon. Én legalább emlékszem, hogy egyszer — a 70-es évek végén — a *Fatinica* című pompás zenéjű és mulatságos operette-et adta a nemes becsüvagyú Gerőfi Andornak — a színészi iskola egykori jeles növendékének — kitűnő társulata, s a muzsika táborban játszó első felvonás díszletét az tette rendkívül széppé és hatásossá, hogy a rendező-igazgató a színpad hátsó függönyét felhuzaván, egyenesen kilátás nyílt az apró házakkal megpakolt tabáni domboldalra, fel egészen a Gellérthegyig, melyre csillagos nyári ég ragyogó boltozata borult. Ilyen remek perspektívájú színpadot se azelőtt, se azóta nem láttam, s maig sem felejttem el a gyönyörűséget, a mit nekünk ez az igazán olcsó látványosság szerzett. Meg is tapsoltuk, lámpák elé is hívtuk érte Gerőfi igazgatót, a ki fürtös fejét boldogan hajtogatva köszönte meg a tüntető elismerést.

De még emlékszem annak a *Fatinica*-előadásnak szereplőire is, pedig hát jó negyven esztendő szürke távolából intezelnek felém a lassan-lássan a felejtés ködében vesző alakok. A leánynak öltözött fiatal orosz hadnagyot a bájos kis Gerőfiné adta, a társulat jól éneklő, ügyesen játszó, rendkívül apró termete ellenére is esinos megjelenésű primadonnája, az igazgató felesége — a ki melletti a férfiak közül a kitűnő operette-buffót, a mord generációt játszó öreg Szép-et, meg a rendkívül mulatságos

komikust, Dobocsányi Gyulát — a ki egy vutkikedvelő muzsika strázsamestert adott — tapsoltuk, de a csengő hangú tenorista Balogh Árpád is igen tetszett, valamint az a Szombathy nevű színész is — kinek soha azután hírét sem hallottam — s aki a „reformpárti török“ Izzet basa hamiskás kupléját igen ügyesen adta elő. Hogy a basa háremének örét, a kappanhangú Musztafát — Szilgiet József játszta, azt csak azért említem, mert ez a harmadrangú szerepkörre utalt s csakhamar egészen elzüllött színész, a nagy drámaíró Szilgiet Ede egyetlen fia, és a legkitűnőbb operette-diva Pálmay Ilka férje volt.

Ebben a jó budai szinkörben láttam ugyanebben az időtájban először a legszebb magyar színésznők egyikét, mint kezdő művésznőt: Hegyesy Mariét, ki akkor Kiss Mihálynak, a nefejejs-kék szemű, barna fürtű, érces hangú deli baritonistának — később a Népszínház tagjának — fiatal hitvese volt. Toldy Istvánnak, a korán elhalt, fényes tehetségű írónak *Kornélia* című, francia hatás nyomán készült érdekeszokat drámáját adták — mit egyes, akkor még szokatlanul sikamlósnak ítélt jelenetek miatt a belügyminiszter egy darabig el is tiltott volt, — s Hegyesy Mari adta a címszerepet. Játékára már nem igen emlékszem — talán azért, mert szépsége olyan hatással volt réánk, ifjakra, hogy minden figyelmünket annak csodálata kötötte le. Bájosabb és elbűvölőbb jelenség nálánál igazán ritkán fordult meg a színpadon — volt is része olyan viharos tapsban, olyan lelkes ünneplésben, hogy annak zaját mintha most is hallanám, megleget most is érezném! . . .

Feljegyzem, hogy játéktársai a két pesti fiatal ember szerepében: Abonyi Gyula és Pál, György voltak — amaz a hitvány Temesi Gézát, Kornélia későbbi férjét, emez pedig a memes lelki Dunay Zoltánt, a hű szerelme adván. Később ő is mindakétten — Hegyesy Mariával együtt — a Nemzeti Színház tagjai lettek.

Különös érdekességét adott egy szinköri elő.